

شرح حدیثی از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام توسط حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای در ابتدای جلسه درس خارج فقه بیست و ششم دی‌ماه 89 (یازدهم صفر 1432).

«قَالَ الصَّادِقُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ع مَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَاعِظٌ مِنْ قَلْبِهِ وَ زَاجِرٌ مِنْ نَفْسِهِ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ قَرِينٌ مُرْشِدٌ اسْتَمَكَنَ عَدُوَّهُ مِنْ عُنُقِهِ»
شافی، صفحه‌ی 652

فی الفقیه، عن الصادق (علیه السلام) [حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند]: «من لم یکن له واعظ من قلبه و زاجر من نفسه و لم یکن له قرین مرشد استمکن عدوه من عنقه». اولین چیزی که موجب میشود که انسان بتواند در مقابل دشمنش - که مراد، شیطان است - ایستادگی کند و مانع بشود از تصرف دشمن و تسلط دشمن، [این است که]: «واعظ من قلبه»؛ از قلب خود واعظی برای خود داشته باشد. قلب متذکر بیدار، انسان را نصیحت میکند، موعظه میکند. یکی از بهترین وسائل اینکه انسان قلب را وادار کند به موعظه‌ی خود و فعال کند در موعظه‌ی خود، همین دعاهاست، دعا‌های مأثور - صحیفه‌ی سجادیه و سایر دعاها - و سحرخیزی؛ اینها دل انسان را به عنوان یک ناصح برای انسان قرار میدهد. اول این است: «واعظ من قلبه».

[دوم اینکه]: «و زاجر من نفسه»؛ از درون خود یک زجرکننده‌ای، منع‌کننده‌ای، هشداردهنده‌ای داشته باشد. اگر این دو تا نبود، «و لم یکن له قرین مرشد»، یک دوستی، همراهی که او را ارشاد کند، به او کمک کند، راهنمایی کند، این را هم نداشته باشد - که این، سومی است - که اگر چنانچه از درون، انسان نتوانست خودش را هدایت کند و مهار نفس خودش را در دست بگیرد، [باید] دوستی داشته باشد، همراهی داشته باشد، همینی که فرمودند: «من یذکرکم الله رؤیته»، که دیدار او شما را به یاد خدا بیندازد؛ اگر این هم نبود، «استمکن عدوه من عنقه»؛ خود را در مقابل دشمن خود مطیع کرده است؛ دشمن خود را مسلط کرده است بر خود و بر گردن خود، که سوار بشود. که [منظور از] دشمن، همان شیطان است. اینها لازم است. از درون خود، انسان، خود را نصیحت کند. بهترین نصیحت‌کننده‌ی انسان، خود انسان است؛ چون از خودش انسان گله‌مند نمیشود. هر کسی انسان را نصیحت کند، اگر قدری لحن او تند باشد، انسان از او گله‌مند میشود؛ اما خود انسان، خودش را نصیحت کند؛ دشنام بدهد به خودش، ملامت کند، سرزنش کند خودش را؛ اینها خیلی مؤثر است. موعظه کند، زجر کند. در کنار اینها، یا به جای اینها اگر نبود، آن وقت دوست، رفیق، که دستگیری کند انسان را.